

RAMON CARRERAS I JAUME, D'IGUALADA A OLOT I A L'EXILI DE FRANÇA

Antoni DALMAU I RIBALTA
Jesús GUTIÉRREZ I MARTÍNEZ¹

Aquest article ofereix una aproximació documentada a la biografia de Ramon Carreras i Jaume, actiu anarcosindicalista nascut a Igualada l'any 1889 que posteriorment es mudà a Olot. Cap a la fi de la Guerra Civil, marxà a l'exili a França, d'on no tornà fins l'any 1964, poc abans de morir.

Anarcosindicalisme, Olot, Igualada, Guerra Civil, exili.

This essay offers an approach to a documented biography of Ramon Carreras i Jaume, an active anarcosindicalist born in Igualada in 1889 who later moved to Olot. At the end of the Civil War, he went into exile in France and he came back in 1964, few years before his death.

Anarchosyndicalism, Olot, Igualada, Civil War, Exile.

Antoni **DALMAU RIBALTA**, Jesús **GUTIÉRREZ MARTÍNEZ**, «Ramon Carreras i Jaume, d'Igualada a Olot i a l'exili republicà», Annals del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca, 30 (2019), p. 143 - 160

¹ Aquest treball neix de la col·laboració a partir de la presència de l'Antoni Dalmau en un curs d'estiu organitzat pel PEHOC. La recuperació d'una vella relació d'amistat i la casualitat han permès de recuperar el fil vital d'una persona que era desconeguda per a tots nosaltres. Fruit d'aquesta recerca hem aconseguit localitzar bona part de la família que encara manté en el record la memòria d'en Ramon Carreras.

Com és prou sabut, la història del sindicalisme reivindicatiu i de classe molt actiu a Catalunya i, més tard, el període dramàtic de la Guerra Civil i el temps de l'exili es nodreixen de milers de biografies protagonitzades per homes i dones coratjosos que, tot sovint, han passat desapercebuts del tot o han caigut senzillament en l'oblit, limitats al clos estricte de les seves famílies. Una d'aquestes biografies -que mereix sens dubte de ser coneguda- és la d'un obrer que va formar-se en l'anarcosindicalisme a Igualada i que després va anar a viure a Olot, fins que l'exili forçós a França el va allunyar durant molts anys de la seva família i de la seva terra d'acollida on, molts anys després va tornar per a morir, malalt i sense esma. Un pas endavant en la recuperació de la memòria d'aquests personatges, fins ara anònims o molt poc coneguts, és posar-los al lloc que la seva dignitat mereix i de la que nosaltres, en som hereus. Avui el podem i volem donar a conèixer.

Aquest obrer, Ramon Carreras i Jaume, va néixer a Igualada el 24 d'agost de 1889 i va morir a Olot l'any 1968.² Al llarg de la seva vida, ben atzarosa, va exercir una gran diversitat d'oficis: blanquer, fuster, teixidor, jardiner i pagès. En paraules del seu correligionari i amic, l'anarquista Joan Ferrer i Farriol, Ramon Carreras va ser un «*hombre de un dinamismo extremo, caracterizado por sus dotes de organizador. Algo particular en sus concepciones, no dejó de distinguirse por una conducta sindicalista y anticlerical férrea*».³ Durant aquest trajecte biogràfic, a Carreras se li van atribuir dos renoms certament detonants, l'origen dels quals ens és desconegut: *Sin Embargo*, en la seva etapa igualadina, i *Aixafacadores*, ja a Olot.⁴

Era fill d'un teixidor igualadí, Josep Carreras i Llansana, i de Josefa Jaume i Claramunt, que tenien el domicili familiar al carrer de la Soledat, un dels més transitats d'Igualada. Es va casar en primeres noces el 17 de juny de 1908 a l'església parroquial de la Soledat amb Maria Roca i Vilafranca

² La data de naixement és la que consta al llibre de baptismes de la parròquia de la Soledat d'Igualada, corresponent a l'any 1889. La mateixa data apareix reiterada en diversos documents (Arxiu Comarcal de l'Anoia, Arxiu Municipal d'Igualada, ACAN-AMI).

³ *Solidaridad Obrera*, 582, París, 17-5-1956.

⁴ El renom *Sin embargo* és citat, almenys, per l'esmentat Joan Ferrer i Farriol a *Costa amunt. Elements d'història social igualadina*, Choisy-le-Roi, Terra Lliure, 1975, p. 100; el d'*Aixafacadores* figura, almenys, a la documentació de la Causa General d'Olot elaborada per les autoritats franquistes en els anys de la postguerra.

(Igualada, 13/2/1892 – 13/10/1918), morta als vint-i-sis anys com a conseqüència de l'epidèmia de la grip de l'octubre de 1918, que va afectar unes tres mil persones i que va causar 155 morts només a la capital de l'Anoia.⁵ D'aquest primer matrimoni van néixer dos fills: Ramona (Igualada, 1909-?) i Germinal (Igualada, 1913–1997).⁶ Uns quants anys més tard, com ja veurem, el nostre biografiat es va casar en segones noces amb Conxita Masdemont i Rodeja (Sant Joan les Fonts, 1/3/1900 – Olot, 1999), amb la qual va tenir una filla, Margarita (Olot, 1927-2014).⁷

En els seus anys d'Igualada, Ramon Carreras va viure a la Soledat, núm. 107 (lloc de naixement); a la Soledat, núm. 94 (1900); i al carrer de la Trinitat, núm. 31, 1r (almenys entre 1921 i 1925).

ELS ANYS D'IGUALADA

Ramon Carreras va ser un actiu militant anarquista a la seva ciutat nadiua. Així, va formar part de l'efímer Grup Sindicalista igualadí, cap al 1912,⁸ i aquell mateix any va ser elegit comptador de la junta directiva de *La Unió Proletària*, societat d'obers blanquers, constituïda l'11 de juny de 1912 i presidida pel blanquer Pepet Llopart i Vergés, àlies *Ressalau*. No ens consta que

⁵ Marga SÁNCHEZ I DÍAZ, «L'epidèmia de grip a Igualada l'any 1918», a *Història de les ciències de la salut a l'Anoia*, Barcelona, Fundació Uriach 1838, 1998, p. 185-198.

⁶ Ramona Carreras i Roca, nascuda a Igualada el 22/10/1909, resident a Olot des dels disset anys i casada el 10-8-1935 a l'església parroquial d'Olot amb Pere Masllorens i Salgueda, amb qui va tenir cinc fills, el primer dels quals, Ramon Masllorens i Carreras, ha mort el passat 13 d'abril de 2019. Per la seva banda, Germinal ja figura al padró de 1924 com a Josep (Igualada, 12/5/1913 – 1/5/1997), però en el de mig segle més tard, el de 1975, consta com a Germinal, que és com l'anomenava tothom. El naixement, que figura en aquest darrer padró, no apareix en canvi als llibres de baptisme de Santa Maria i la Soledat de 1913, potser perquè no el van batejar. Va treballar de fuster. Casat amb Soledat Montserrat i Ribera, va viure alguna època a Olot, però el 1975 es trobava al carrer de Vic, 5, 2n, d'Igualada. El seu fill, Ramon Carreras i Montserrat, nascut a Igualada el 17/1/1938, vivia llavors al carrer de la Salut, núm. 18.

⁷ Margarita Carreras i Masdemont, nascuda a Olot el 12/7/1928, treballadora del tèxtil i casada amb Joan Rovira i Soy (†2001, als 78 anys). Ella va morir a Olot l'11/4/2014, als 85 anys d'edat. Van tenir dues filles, M. Lluïsa i Margarita, casades amb Rafel Torres i Cañizares i Josep M. Falguera. Viuen a Olot.

⁸ Integraven aquest grup, a més de Ramon Carreras, Domingo Matosas, Bartomeu Amenós, Joan Lluïa i Joan Ferrer (vegeu J. Ferrer, *Costa amunt*, cit. p. 100).

Fig. 1. Ramon Carreras de jove. Treballador d'una blanqueria. Fotografia d'estudi de M Rius d'Igualada. Aquesta i tota la resta de fotografies publicades pertanyen al fons familiar.

rebés formació escolar que no fos la més bàsica, de manera que la seva curiositat el portarà, sovint, a activitats que només un autodidacta convençut podia plantejar-se.

Ramon Carreras va ser detingut i processat en la gran vaga del tèxtil de l'agost de 1913, que va durar quatre setmanes. Poc abans, havia tingut un protagonisme destacat en la configuració del moviment reivindicatiu. El líder cenetista igualadí Ferrer i Farriol, que ja hem citat, ho va deixar explicat d'aquesta manera:

“La pedra de toc resultà l'intent d'organització del Fabril i Tèxtil, tasca immensa que els companys blanquers, tan avesats a la brega, no gosaven mai emprendre. No obstant, quan Ramon Carreras i Joan Ferrer prometeren als antics fer els possibles per associar les dones, tota la militància federativa

recolzà el projecte amb suport moral i facilitats de propaganda. Una fulla escampada i una crida del Nunci [*el pregoner municipal*], foren prou per a emplenar la sala d'Allà Baix [*seu de la Federació Obrera, al carrer de les Delícies*] amb dones de fàbrica. L'havien endevinat i l'entusiasme col·lectiu era enorme".⁹

Aquest míting, en efecte, va tenir lloc el 31 de juliol d'aquell 1913. Va comptar amb la presència d'un grup de sindicalistes barcelonins: Salvador Seguí, *el Noi del Sucre* -que aquells dies patia una afonia-, Felip Barjau, Maria Prat i Josefa Torné. Segons el delegat governatiu, present a l'acte i alhora cronista, hi van assistir un miler de persones, la majoria dones, i Ramon Carreras va cridar a la vaga i va animar les obreres a mobilitzar-se. D'altres mítings van succeir-se en els dies i les setmanes següents, en el transcurs d'un dels conflictes socials més importants d'aquell inici de segle a la ciutat d'Igualada.¹⁰

El desembre d'aquell mateix any, Carreras va ser elegit secretari primer de la junta de la Societat Obrera d'Oficis Varis «*Art fabril, Gèneres de Punt i Vària*», d'Igualada que, com hem vist, va contribuir decisivament a fer néixer. En aquella mateixa època, va col·laborar en el periòdic *El Obrero Moderno* (1914). El 5 de març de 1914, va intervenir en un nou míting a Igualada en favor del periòdic *Solidaridad Obrera*, en el qual van parlar Antonio Loredo, de nou Salvador Seguí, *el Noi del Sucre*, i d'altres. Va fer-ho així mateix en el míting de l'1 de maig del mateix any a l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, amb presència de Manuel Andreu (director de la *Solidaridad Obrera*). A l'acte es van poder recaptar 157,25 pessetes per al periòdic i 157 per als presos per qüestions socials. El 1918 va ser un dels dirigents del Sindicat Únic i va viure l'eufòria d'aquell període de gran expansió de la Confederació Regional del Treball de Catalunya (CNT) justament després del Congrés de Sants. Així, a Igualada, dels 1.607 afiliats de 1918 es va passar als 5.600 al final de 1919, per a una població que aleshores tenia 12.512 habitants. Es va tractar, certament, d'un dels augments de sindicació més alts de tot Catalunya, i el ram de la pell va ser el sector que va tenir el major nombre d'afiliats i els més combatius.¹¹

⁹ *Ibidem*, p. 101.

¹⁰ ACAN/AMI, 1913, lligall 593/1.

¹¹ Soledad BENGOCHEA, *Les dècades convulses: Igualada com a exemple*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002, p. 115/117.

Fig. 2. Ramon Carreras adult

Com ja és prou conegut, la conflictivitat de l'any 1919 (reivindicació de les 8 hores de treball i vagues de la Canadencia a Barcelona) i la radicalització posterior de la patronal amb la creació dels anomenats Sindicats Lliures¹² van obrir una etapa extremament convulsa en les relacions laborals i en la vida social, que va acabar posant en greu perill la integritat dels dirigents obrers. En conseqüència, creiem que alguns d'ells, com és el cas de Ramon Carreras*(2), es van veure en la necessitat d'abandonar Igualada i buscar feina en algun indret remot on poguessin passar, ni que fos durant un període prudencial, desaparebuts. Són uns anys en que es perd la pista d'en Ramon Carreras. L'anonimat serà el seu millor aliat.

¹² Sindicats creats per la patronal per a combatre, fora de la llei, els sindicats de classe. Comptaven amb pistoler i van ser els responsables dels atemptats contra dirigents obrers (el Noi del sucre) o contra advocats laboralistes (Francesc Layret), entre molts d'altres. Es calcula que en el període 1917-1927 hi ha uns 279 atemptats contra dirigents obrers, només a Barcelona.

Fig. 3. Fàbrica de Ca l'Artigas, al costat del riu. Fotografia de Sadurní Brunet. AIO.

L'ESTADA A OLOT

Efectivament: morta la seva primera esposa l'octubre del 1918, ni ell ni els seus fills figuren ja al padró d'habitants d'Igualada de l'any 1920, i és que Carreras, com hem dit, va cercar una població ben allunyada de la seva i va trobar feina a Olot*(3), on és molt probable que entrés a treballar com a blanquer a la secció d'aquest ram de la fàbrica Hijos de Artigas, S.R.C¹³. Va ser precisament aleshores que va conèixer la seva segona esposa, Conxita Masdemont¹⁴, amb qui va casar-se pel civil el 1923 o 1924 sense el beneplàcit de la família d'ella, entre d'altres raons per la diferència d'e-

¹³ L'empresa disposava de diverses seccions d'activitat com ara la tèxtil i la de blanqueria.

¹⁴ És possible que es coneguessin en alguna de les activitats del Centre Obrer, especialment els balls, que s'organitzaven regularment cada cap de setmana. De tota manera, un parent de la Conxita era l'encarregat de la secció de tèxtil a la mateixa empresa on ella treballava, per tant podria ser que també es coneguessin a la fàbrica.

Fig. 4. R Carreras a l'etapa olotina. Anys 30.

dat (es portaven 11 anys i en Ramon ja tenia 2 fills). Passats els moments de més forta repressió, tots plegats -Carreras, els seus dos fills i Conxita- van retornar a Igualada, de manera que els retrobem als padrons municipals de 1924 i 1925 com a residents al carrer de la Trinitat, 31, 1r.

Cap al 1926-27, per noves circumstàncies que no coneixem¹⁵, Ramon, Conxita i Ramona van fer el camí a la inversa i van traslladar definitivament la seva residència a Olot, mentre que el fill del primer matrimoni, Germinal, es va quedar a Igualada sota la tutela d'uns parents. Tots tres van viure al carrer de Sant Miquel, núm. 54, d'Olot, una casa coneguda com Ca la Sila,¹⁶ on l'any 1927 va venir al món la seva filla Margarita.

Tots dos, Ramon i Conxita, van entrar de nou a treballar a la fàbrica de teixits de Ca l'Artigas, situada vora el riu, al mateix barri i ben a prop de casa seva. Ramon, però, mantenia l'esperit inquiet i actiu, de manera que el trobem molt implicat en la vida social i associativa de la seva ciutat

¹⁵ La Conxita tenia, com hem comentat, un parent que era encarregat a Hijos de Artigas i que els deuria facilitar feina a tots dos a la secció del tèxtil de l'empresa.

¹⁶ La Sila Corcoy i Reixach estava casada amb Josep Planella i Rodeja, el Pep de la Burra, i era la mare de Josep M. —mort a la batalla de l'Ebre—i Lluís Planella i Corcoy.

per aberse perdut el recibo que li baix
 fe al any 1930 al meu amic Ramon
 Carreras al pagarme els gegants que ell
 ems encarrega que li feim. el amic
 Ramon Sala y cui serbido Isidre
 Castañer li faix aquest escrit per si li
 puguerin surtir problemes per la
 posesio dels gegants anomenats de Sant
 Miquel perque sols ell y no el
 barri ens ha paga ya que el any
 1931 el barri ha di que no tenian
 diners, cada gegant wa valque 20
 diners y aquell tems erau molts diners
 aixi que poso la conformidad y el
 testimoni que meli encarra y paga
 el meu amic Ramon Carreras

Isidre Castañer

Fig. 4b. Document signat per Isidre Castañer confirmant que en Carreras havia pagat de la seva butxaca els gegants de sant Miquel.

d'adopció. Amb el temps, va ser conegut en els medis obrers amb l'àlies d'Aixafacadires. De la seva implicació i participació en actes i festes populars en tenim molts exemples*(4). Així, el 1930 va col·laborar a construir uns gegants de palla i cartró per al barri de Sant Miquel, on residia, que la gent anomenava «les carotes» i que sortien en les diferents activitats festives del barri. Paborde de la barriada com era, sabia que amb els rèdits del *bou* no n'hi havia prou per fer-ne fer uns de veritat, de guix, de manera que, pel seu compte, va encarregar-los ell mateix aquell any a Ramon Sala i Isidre Castañé, als quals va pagar de la seva butxaca la quantitat de cent pessetes per cada gegant*(4b). Els gegants van ser construïts a Can Marguí, els va pintar Rosendo Alongina i es van estrenar el 1931. Aquests gegants es van incorporar a les festes del barri. La burra i les carcasses d'aquest gegants, que encara avui es conserven¹⁷, es guar-

¹⁷ Actualment están dipositats a can Jombi, en els magatzems del Museu Comarcal.

Fig. 5. Postal de Lanmeur, una de les primeres etapes a França.

daven als baixos de Ca la Sila, la casa on vivien les famílies d'en Pep de la Burra i els Carreras.¹⁸

Sembla que el nostre biografiat, amb els pas dels anys va acabar militant al POUM, el partit comunista no estalinista creat des del BOC per Joaquim Maurín i Andreu Nin, entre d'altres. No tenim confirmació de la seva militància, tot i que potser es va incorporar des dels seus inicis, el 1935. Recordem, però, que a Olot, el POUM era un partit amb una forta implantació. Ja en plena Guerra Civil, va ser membre del Comitè de Milícies Antifeixistes en representació del Centre Obrer, entitat en la qual s'havia integrat des de la seva arribada a Olot i de la qual havia esdevingut vicepresident a partir del gener de 1936, sota la presidència de Pere Ortiz.

¹⁸ Devem aquesta informació al rebut estès el juliol de 1962 a Barcelona per Isidre Castañé en favor de Ramon Carreras, per tal d'autenticar el nom de la persona que va encarregar i pagar els gegants (arxiu familiar). Vegeu/ne informació complementària i fotografies a Gil Anglada, *Els de ca la Sila i Pabordes i carotes*, 2015 (consultables a la web https://santmiquelolot.cat/santmiquelBN/documents/santmiquelgil_02.pdf).

Fig. 6. Conxita Masdemont, segona esposa de R Carreras.

Fig. 7. Ramon Carreras a Bordeus.

També va ser membre de diverses comissions de l'entitat, com la de cultura i l'administrativa.¹⁹ Igualment, en aquests anys convulsos i esbojarrats de guerra, sota el decret de Col·lectivització, Carreras va ser nomenat gerent de la indústria tèxtil de Ca l'Artigas, fàbrica en què havia treballat i de la qual tenia, possiblement, bon coneixement de la seva gestió ja que quan la guerra s'acabà, els nous administradors la van recuperar en un molt bon estat material i econòmic²⁰. Després, en la Causa General, les autoritats franquistes, el van acusar d'haver participat en diversos assassinats i incendis i en destruccions d'esglésies, com a tants d'altres republicans jutjats com ell, amb falses acusacions desmentides pels tres testimonis que va aportar a judici. A causa de la seva edat, durant la guerra ja no va formar part de cap unitat de l'exèrcit republicà, però sí que va integrar-se en el personal sanitari de la Creu Roja d'Olot. El gener de 1937 era membre, encara, de la secció de periodistes del sindicat de Professions Liberals de Barcelona.

¹⁹ Revista *Esquerra*, Olot, 11/1/1936, p. 6.

²⁰ Quan sigui jutjat després del retorn de l'exili, els successors de Ramon Artigas declaren a favor seu i certifiquen no només la seva bona gestió econòmica si no també el seu caràcter de bona persona.

Fig. 8. Passaport expedit al consolat espanyol de Bordeus a nom de Ramon Carreras.

L'ESTADA A L'EXILI

Acabada la guerra, tota la família va marxar a França, i aquí va començar una llarga i dramàtica història fruit de l'exili. Els primers a sortir, pel Pertús, el 2 o 3 de febrer de 1939, van ser la seva dona i les dues filles (Raimona i Margarida) amb els més petits. En arribar a la frontera van quedar dividits en dos camions: en l'un hi van anar Conxita Masdemont -esposa de Ramon Carreras i Jaume-, amb la seva filla Margarida Carreras i Masdemont i en Ramon Masllorens i Carreras, nét del nostre protagonista: l'atzar va fer que anessin a parar prop de París, a la zona de Le Mans. A l'altre camió van quedar-hi la filla gran d'en Ramon Carreras i Jaume, Raimona, amb el seu fillet Nasi, que tenia prop d'un any: en aquest cas, van anar a parar prop d'Elna.

Capitanía General de la 4.ª Región Militar

DE LA 4.ª REGIÓN MILITAR
 2055
 ENTRADA 10 ABR 1965
 AMBA 13 ABR 1965

Juzgado Militar ESPECIAL DE PLAZA: GERONA.

CAUSA ORDINARIA: núm. 29-IV-65 instruido contra el paisano RAMON CARRERAS JAUME, por supuesto delito de:

Delitos REBELION MILITAR

Dieron principio las actuaciones el día 7 de Diciembre de 1964.-
 Situación de 1 procesado: (Se res. Preventiva el 28-11-1964)

En prisión el 28 de Noviembre de 1964

En Libertad Provisional el 7 de Diciembre de 1964.-

En Libertad Definitiva el 27 de Marzo de 1965.-

-----oOo-----

JUEZ INSTRUCTOR

Comandante de Infantería:

DON JUAN MARINER BRUNET.

SECRETARIO

Teniente de Infantería:

DON MANUEL HIEDIA TORRESIBÁ.

Fig. 9. Causa Ordinària contra Ramon Carreras per rebel·lió militar.

El 5 o 6 de febrer van marxar els dos homes de la família: el mateix Ramon Carreras i Jaume i el seu gendre Pere Masllorens. Ells van fer-ho per la frontera de Beget i el coll de Malrem, cap a La Manera²¹, des d'on van ser conduïts al camp d'internament d'Argelers de la Marenda. Amb el temps, quan els camps ja van ser oberts després de la invasió alemanya, la filla gran d'en Ramon, la Ramona, va aconseguir trobar el seu pare i el seu home. Tots tres, en unió del petit Nasi, es van dirigir llavors cap a Lanmeur*(5) (al *finisterre* francès, a la regió de la Bretanya) per acabar residint a Caychac de Blanquefort (Blancahòrt, Girona, comunitat urbana al nord de l'àrea metropolitana de Bordeus).

Mentrestant, la dona d'en Ramon Carreras, Conxita*(6), sola i desorientada (no sabia ni llegir ni escriure), i sense notícies del seu marit, va decidir tornar a Olot amb la seva filla Margarida i el seu net Ramon Masllorens. De fet, cal dir que el retorn va ser extremadament penós: van ser conduïts a Hendaia i van entrar a Espanya per Irun, a la «zona nacional» on la policia li va estendre els salconduïts per poder moure's pel territori. D'allí estant, van tornar, a peu, fins a Olot, demanant almoïna pels pobles on passaven fins arribar a la capital de la Garrotxa. Quan hi van arribar, després de mesos de camí, es van trobar que el pis on vivien del núm. 54 del carrer de Sant Miquel (ca la Sila) estava ocupat, de manera que, desesperada, va acollir-se per uns mesos a casa d'una germana seva que vivia a la carretera de Girona -al mateix barri-. Per anar tirant endavant amb les dues criatures, va trobar durant un temps treball de cambra a l'Auxilio Social. Anys més tard sabem que va passar a un altre pis del carrer de Sant Miquel, núm. 60, on va viure amb la seva filla Margarida, el marit d'aquesta Joan Rovira i Soy i el nét Ramon Masllorens, els pares del qual estaven prop de Bordeus amb el marit de Conxita, en Ramon Carreras.

Mentrestant, en Ramon Carreras i Jaume, va residir al llarg d'aquells anys a Caychac*(5), fent feines principalment de jardineria i de pagès. Vivien amb ell la seva filla Ramona, el seu gendre Pere Masllorens, amb els seus fills que van anar naixent i, a partir del 1961, també en Ramon Masllorens el fill que s'havia estat a Olot amb l'àvia i la tieta, i que després de molts

²¹ Es coneix avui com a *Camí dels francesos* ja que històricament ha estat dels més utilitzats per a comunicar la gent que viu, a banda i banda, en aquestes muntanyes.

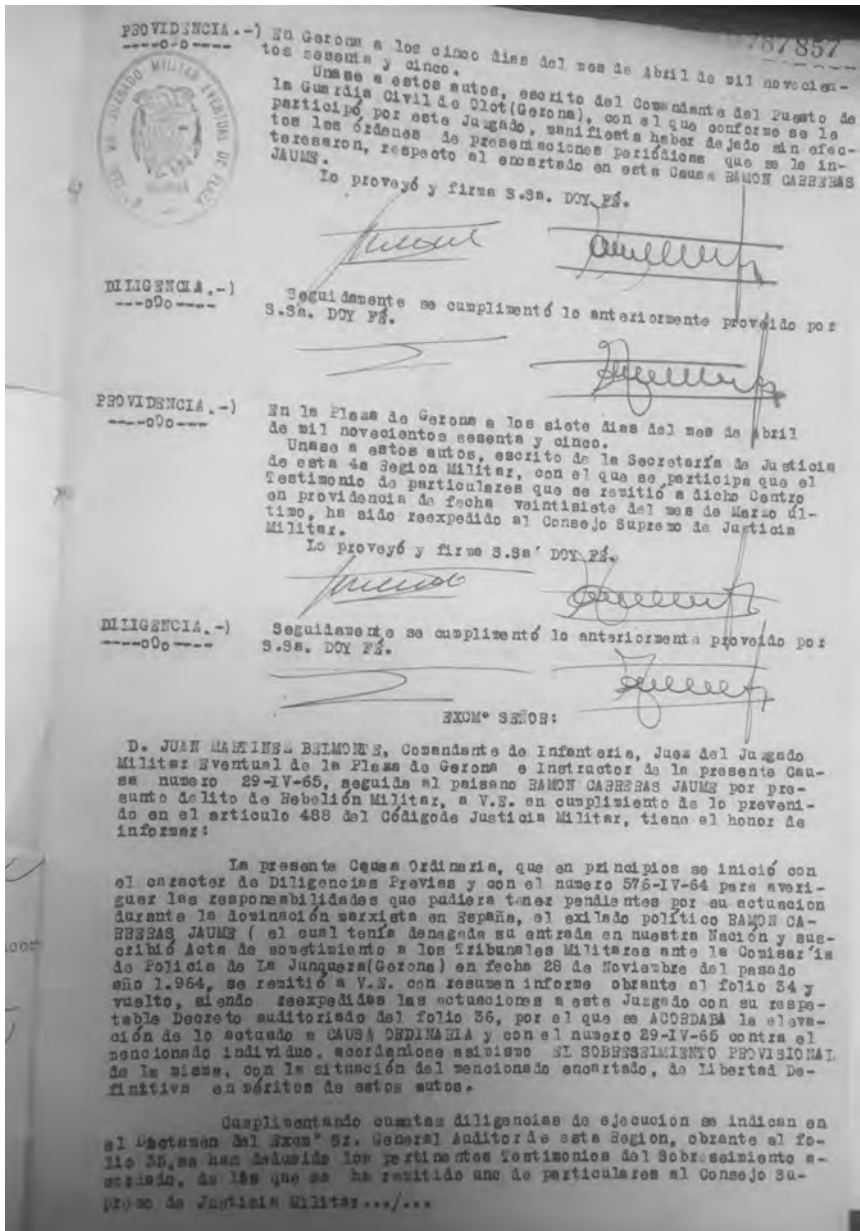

Fig. 10. Sobreserimiento provisional de la causa contra R. Carreras

esforços, havia aconseguit per fi el passaport per anar a França per a poder anar a viure amb els seus pares després d'haver fer el servei militar. El 1964, quan ja havia complert els setanta-cinc anys, Ramon Carreras va tenir un accident de moto -la roda se li va enganxar en el carril del tramvia- i en va quedar afectat amb greus problemes pel fort cop cranial que ja no va arribar a superar. Va passar unes setmanes a l'hospital Pellegrin de Bordeus, afectat d'una embòlia cerebral²². Va ser llavors quan, per iniciativa del seu nét Ramon Masllorens, es va plantejar el retorn a Olot i va tramitar la petició d'un passaport al consolat espanyol de Bordeus per a poder retornar-lo al costat de la seva dona*(8).

EL RETORN*

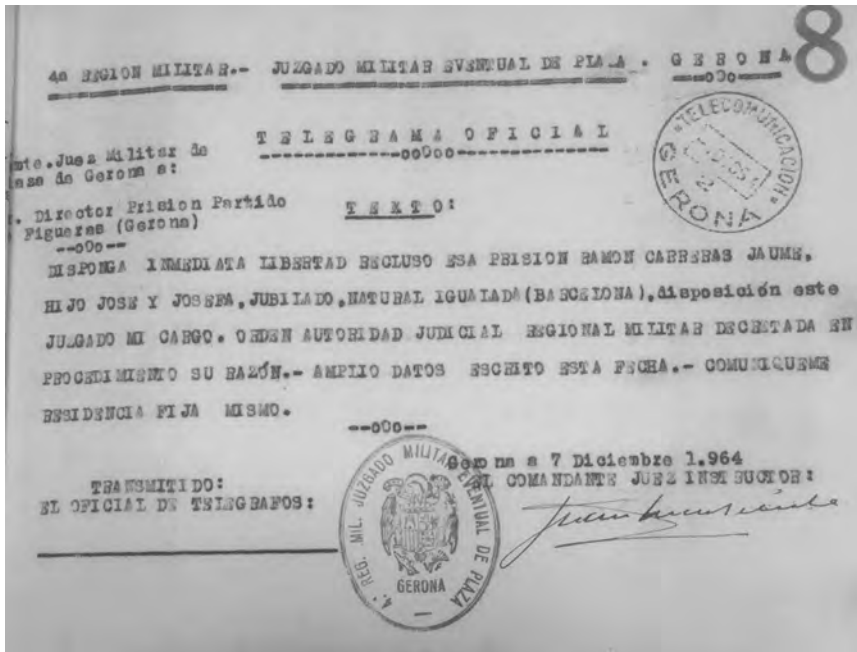
Finalment, Ramon Carreras va retornar de l'exili procedent de Bordeus per la frontera d'El Pertús i La Jonquera el 28 de novembre de 1964.²³ Un dia abans, els guàrdies fronterers l'havien advertit que seria detingut si entrava en territori espanyol. Efectivament, va ser detingut per la guàrdia civil espanyola aquell mateix dia i ingressat a la presó de Figueres, de forma preventiva, fins que el 7 de desembre següent va quedar en llibertat condicional mentre no s'aclarien les seves responsabilitats durant la guerra. Mostrava signes evidents d'amnèsia i de debilitat mental, possiblement a conseqüència de la caiguda en moto. Va residir des d'aleshores a Olot (Sant Miquel, núm. 60, 2n), on es va retrobar amb la seva dona i va viure en un pis al costat de la seva filla Margarita.

En la Causa²⁴ *(9) (10) i la consegüent investigació es fa constar “*que no hay nada en su contra ni se tiene conocimiento tomara parte en hechos de sangre ni delictivos*”. També van declarar a favor seu Ramon Artigas i Hostench, fill del titular de la fàbrica als anys trenta, l'advocat Lluís Casademont i Colomer i el farmacèutic Josep M. Llach i Puig, que havia format part amb en Ramon Carreras de l'assemblea local de la Creu Roja en els anys de la guerra civil. En el seu informe de 18 de desembre de 1964, el sergent co-

²² Es tractava, potser més aviat, d'un traumatisme cranial greu.

²³ El passaport emès pel consolat de Bordeus és del 27/11/1964.

²⁴ Causa Ordinaria núm.29-IV-65 por Rebelión militar. Jutjat Militar de Girona. Capitanía de la 4ª región.

11. Telegrama amb l'ordre de llibertat.

mandant de la guàrdia civil d'Igualada el va confondre evidentment amb Joan Carreras i Junyent, el marit de la dirigent cenetista i regidora Palmira Rubio; el mateix va succeir amb l'informe de l'alcalde d'Igualada, Juan Antonio García Urgelés, de 9 de gener de 1965. Per la seva banda, els informes procedents de les autoritats d'Olot van ressaltar la seva actuació moderada i el desconeixement de cap fet delictiu que li fos atribuïble.

Se li van obrir doncs, les diligències prèvies núm. 576-IV-64, que després es van incorporar al sumaríssim ordinari núm. 29-IV-65. El 13 de març de 1965, el Capità General va acordar el sobreseïment provisional de la causa. Va quedar en llibertat definitiva el 27 de març de 1965.^{25*} (11)

²⁵ Tota la documentació relativa a l'expedient i la causa processal que se li va obrir en tornar de l'exili es troba al Tribunal Militar Territorial Tercero, Archivo del Gobierno Militar de Barcelona.

Malalt com estava, Ramon Carreras va morir ben aviat, l'11 de maig del 1968, als setanta-vuit anys d'edat. Molts anys després, el 2014, les seves restes, així com les de Conxita Masdemont, van ser dipositades a la fossa comuna del cementiri d'Olot, un cop buidat el nínxol familiar que ocupaven. Es tancava així un parèntesi forçat, que va durar tots els anys de l'exili francès i que, com a tants d'altres personatges actius a la vida social olotina, havia convertit en Ramon Carreras en un lluitador anònim. Valguin, doncs, aquestes ratlles per a reivindicar com cal la memòria de tots ells en la persona d'en Ramon Carreras.